

Tương lai – Sách dành cho các bậc cha mẹ

Tài liệu hướng dẫn phụ huynh và
những người nuôi dạy trẻ em

Xuất bản bởi
Hội Hòa nhập và Công tác Xã hội

Thông tin về dự án

Bản quyền © Potsdam 2020

Hội Hòa nhập và Công tác Xã hội

Đ/c: Am Bürohochhaus 2-4, 14478 Potsdam

www.isa-brb.de

Chủ biên:

Hà Mai Anh

Dịch thuật:

Phạm Thị Hoài Nam

Trình bày:

Alexander von Freeden – LaikaLaika.de

Dự án này được tài trợ từ **Quỹ Hành động vì Con người** (Aktion Mensch) và **Bộ Xã hội, Y tế, Hội nhập và Bảo vệ Người tiêu dùng của Bang Brandenburg** (Ministerium für Soziales, Gesundheit, Integration und Verbraucherschutz des Landes Brandenburg).

Gesellschaft für
Inklusion und
Soziale Arbeit e.V.

**Aktion
MENSCH**

LAND
BRANDENBURG

Ministerium für Soziales,
Gesundheit, Integration
und Verbraucherschutz

Mục đích và yêu cầu của tập sách

Đời sống gia đình chứa nhiều thử thách – sự dung hợp giữa công việc thường nhật, thời gian rảnh và việc giáo dục con cái là những nhiệm vụ phức tạp, cần phối hợp hàng ngày. Tập sách dành cho các bậc cha mẹ của tổ chức „Tương lai“ mong muốn là một tài liệu hỗ trợ và hướng dẫn cho phụ huynh và những người nuôi dạy trẻ em, trình bày những vấn đề về các khả năng trợ giúp cho bản thân bạn và con của bạn. Nó cung cấp một tổng quan và những gợi ý trợ giúp để tiếp cận những thử thách của đời sống gia đình phù hợp với đặc thù văn hóa và đưa ra những chiến lược hành động khả thi.

Đường đến Tương lai: Tư vấn giáo dục

Là một dự án hỗ trợ giáo dục, mục đích của **Đường đến Tương lai: Tư vấn giáo dục** là tư vấn về những vấn đề giáo dục, truyền đạt và khuyến khích năng lực của các bậc cha mẹ thông qua các hình thức tư vấn di động và các chương trình thông tin về chủ

đề hỗ trợ con cái. Tại đó, ngữ cảnh đa tầng của những vấn đề văn hóa Việt-Đức được chú trọng để hướng tới những tiến trình thích ứng và để đạt các giải pháp khả thi. Từ một góc nhìn hẹp, cộng đồng người Việt ở Đức được coi là một cộng đồng thiểu số „gương mẫu“ về hội nhập. Nhưng thực tế trải nghiệm của những người Việt đã hội nhập lại ở cách cái „mác“ ấy khá xa. Những vấn đề được trình bày trong các chương sau đây khắc họa cuộc sống thường ngày của các gia đình cần quan tâm để họ được biết về những sự hỗ trợ và các chương trình cung cấp thông tin để tiếp cận. Là một mắt xích liên kết giữa những người liên quan và các cơ chế trợ giúp (của nhà nước), dự án mong đồng hành và hỗ trợ, bằng tiếng Việt, thông qua một cấp độ tư vấn tin cậy, hướng tới việc truyền sức mạnh cho trẻ em và người lớn sinh trưởng trong văn hóa Việt Nam. Bên cạnh hình thức trao đổi cá nhân, các chương trình thông tin và trang nhà, tập sách dành cho phụ huynh này tập hợp những chủ đề và vấn đề thường xuyên xuất hiện để cung cấp tư liệu cho những người quan tâm.

Mục lục

Mục đích và yêu cầu của tập sách	3
Đường đến Tương lai: Tư vấn giáo dục	3
Thử thách đối với cha mẹ và những người nuôi dạy trẻ em	5
Học và đào tạo trong trường tại bang Brandenburg	6
Đào tạo tiếp theo	9
(Bất) an toàn trong đời sống gia đình	10
Địa hình an toàn trong cuộc sống hàng ngày	11
Bạo hành trong gia đình và bạo hành tình dục	12
Những hậu quả chết người nếu không kịp thời phản ứng và yêu cầu trình báo khẩn cấp:	13
Ứng xử với hiện tượng công kích ngầm và thói kỳ thị chủng tộc trong đời thường	15
Giáo dục và những thử thách văn hóa	18
Mất tiếng nói trong đàm thoại – Cách xử lý và những khởi điểm tư duy mới	19
Bản sắc hỗn hợp	21
Triển vọng và Chuyển giao kiến thức Tương lai	23
Thông tin và địa chỉ hữu ích	24

Thử thách đối với cha mẹ và những người nuôi dạy trẻ em

Làm cha mẹ không phải lúc nào cũng dễ; trong nhiều tình huống, người làm cha mẹ thật khó quyết định nên xử lý xung đột trong gia đình như thế nào. Khi con cái lớn lên và ngoài những vấn đề của tuổi dậy thì còn đối diện với những vấn đề văn hóa xã hội thì các bậc cha mẹ và những người nuôi dạy trẻ em có thể phải đứng trước một tình huống vượt quá sức mình.

Nhiệm vụ và trách nhiệm của người giữ vai trò giáo dục rất phức tạp: Đây là cách hỗ trợ tốt nhất để con mình biết thích ứng với mọi tình huống trong đời thường và chuẩn bị cho giai đoạn trưởng thành sau này?

Tiểu sử và cuộc đời của bản thân bạn là rất quan trọng trong việc giáo dục con cái. Qua những kinh nghiệm tích cực và cả những kinh nghiệm tiêu cực của bản thân, bạn truyền đạt kiến thức và những lời khuyên cho con và giúp con thích ứng với môi trường

sống hiện tại và tương lai. **Bạn cần ý thức rõ ràng cách nhìn nhận cuộc sống của mình chịu ảnh hưởng từ những thực tế văn hóa và dung mạo cuộc đời khác nhau. Đó chắc chắn là những yếu tố ảnh hưởng quan trọng, nhưng không phải là những thông số được phép sử dụng như những lý lẽ duy nhất và tuyệt đối.** Những quan điểm bị coi là “đặc trưng kiểu Việt” hay “đặc trưng kiểu Đức” cần được đặt trong ngữ cảnh, vì nếu không thì mọi vấn đề sẽ bị giản lược vào sự phân chia văn hóa mang tính nhị phân, và sự phức hợp của các vấn đề xã hội cũng như quan hệ liên đới giữa con người sẽ không được phân tích đầy đủ. Rốt cuộc, bạn mong muốn giải quyết những xung đột gia đình trong tinh thần bền vững, chứ không mong tái hiện những mô hình văn hóa rập khuôn bằng các quan niệm dân tộc chủ nghĩa bế tắc.

Các chương sau đây sẽ trình bày những đề tài từ cuộc sống thường ngày và các ngữ cảnh văn hóa đan xen trong đó để giới thiệu những góc nhìn (mới) khả dĩ về các vấn đề giáo dục và giáo dục trong gia đình, với một khởi đầu tiếp cận giải pháp.

Học và đào tạo trong trường tại bang Brandenburg

Bắt đầu với nhà trẻ, qua trường tiểu học rồi đến nhiều trường lớp tiếp theo, con bạn lớn lên phải trải qua nhiều định chế giáo dục. Trên hành trình đó, nhiều thử thách đặt ra với cả cha mẹ và con cái mà bạn muốn vượt qua thật tốt trong khả năng cho phép – nhưng làm cách nào là thành công nhất?

Là cha mẹ, bạn có những kỳ vọng với con cái, điều đó có thể động viên đứa trẻ, song cũng có thể gây áp lực. Trong vai trò của mình, điều quan trọng nhất là trong mắt con cái, bạn phải thực sự **được nhìn nhận là người nâng đỡ nuôi dạy** trong mọi vấn đề, mọi chuyện, mọi câu hỏi mà con bạn đem về nhà. Rắc rối thường xuất hiện khi câu chuyện trong gia đình bị cản trở do thiếu hiểu biết về đời sống học đường hay hệ thống trường học và trường đào tạo ở Đức. Nhưng trong chính những lĩnh vực này, bạn cần nổi một nhịp cầu với con cái để trợ giúp. Chương này sẽ cung cấp thêm cách tiếp cận và tổng quan về chủ đề giáo dục qua một sơ đồ khái quát về hệ thống trường học tại bang Brandenburg, và đưa ra những gợi ý hành động.

- ♦ Xem xét tác động của mục tiêu phải đạt «điểm cao»: Điểm số chỉ biểu hiện một phần của thành tích học tập. Cho điểm là căn cứ vào nhiều quá trình học tập và chỉ xác định mức kiến thức của học sinh ở một tình huống kiểm tra nhất định.
- ♦ Tương lai của con bạn được quyết định bởi sự phát triển nhân cách để sau này có thể ứng xử với những thử thách trong đời thường và ở giai đoạn trưởng thành; nhà trường đóng vai trò gì trong quá trình “học suốt đời” đó?
- ♦ Bạn có thể giúp con, bằng cách lắng nghe và làm chỗ dựa khi con sợ hãi và thiếu tự tin. Hãy an ủi con và thấy ở con điểm mạnh, khi con mình tỏ ra nhạy cảm và muốn cùng bạn suy ngẫm về những tình huống ứng xử. Hãy là người nâng đỡ, nuôi dạy và là điểm tựa cho con.

Tiểu học

từ lớp 1 đến lớp 6

Trung học cơ sở

từ lớp 7 đến lớp 10

Trung học phổ thông

từ lớp 11 đến lớp 13

Đại học

Trường tiểu học

Trường trung học

Bằng tốt nghiệp phổ thông trung học cơ sở /
Bằng trung học thực nghiệm hoặc chứng
nhận đủ năng lực vào trường chuyên

Bằng tốt nghiệp phổ thông /
Trình độ tay nghề cao

Nếu có thể, lớp hiệu suất
và tài năng từ lớp 5

Trường trung học

(từ lớp 7 đến lớp 10)

Chứng nhận tốt nghiệp trung học cơ sở tại
trường trung học

Nếu có thể, lớp hiệu suất
và tài năng từ lớp 5

Trường chuyên ban

Chứng nhận tốt nghiệp trung học
cơ sở tại trường trung học

Trường chuyên biệt

từ lớp 1 đến lớp 10

Các khóa dự bị nghề nghiệp

Trường dạy nghề

Trường chuyên nghề

Trường Trung học chuyên nghề nghiệp

Trường chuyên hướng nghề nghiệp

Trường trung học

từ lớp 11 đến lớp 13

Trường chuyên ban

từ lớp 11 đến lớp 12

Bằng trung học thực
nghiệm

Chứng nhận đủ năng
lực học tại các trường
đại học

Chứng nhận đủ năng
lực học tại các trường
đại học

Đào tạo tại đại học
tổng hợp và đại học
tương đương

Đại học
chuyên ngành

Đại học hành
chính công

Trường cao đẳng

Minh họa về hệ thống trường học
tại bang Brandenburg

Đào tạo tiếp theo

Sau khi tốt nghiệp trung học phổ thông, con bạn đứng trước quyết định muốn học, làm việc và thu thập kinh nghiệm sống trong những năm sắp tới như thế nào. Có nhiều khả năng khác nhau; con đường học văn hàn lâm thông qua các cơ sở đào tạo đại học là một cách. Những cách khác là bắt đầu một khóa học nghề hoặc một chương trình đào tạo kép, tức kết hợp giữa giáo dục hàn lâm và đào tạo ngành nghề. Ngoài ra, nhiều người trong

giới trẻ chọn những hướng phát triển không thông qua các cơ sở đào tạo. Ra nước ngoài một thời gian, hay đi thực tập để định hướng sau này, hay tham gia các dự án xã hội, môi trường, chính trị cũng là những trải nghiệm quý báu mà bạn nên ủng hộ. Những con đường vào đời đó sẽ đem lại cho con bạn nhiều năng lực tự nhận thức và giúp học hỏi những kinh nghiệm bền vững ở bình diện ứng xử xã hội và độc lập tiếp thu kiến thức.

**(Bất) an toàn trong
đời sống gia đình**

Địa hình an toàn trong cuộc sống hàng ngày

Mỗi ngày một lớn và tự lập hơn, con bạn từng bước tự đến trường và đến những cơ sở vui chơi giải trí. Làm cách nào để bạn có thể yên tâm rằng những đoạn đường trong cuộc sống hàng ngày đó thật sự an toàn, rằng cuối ngày con mình sẽ về đến nhà vui vẻ bình yên?

- ♦ Cùng con tập đi đường: Vài lần đầu, bạn hãy đi cùng con để chỉ đường và hướng dẫn cả những lối đi khác có thể tận dụng. Hãy tập cho con đi những đoạn đường mà hàng ngày con sẽ phải tự đi một mình.
- ♦ Hãy chuẩn bị sẵn cho con một danh sách những số điện thoại và địa chỉ liên lạc quan trọng (như số điện thoại của bản thân bạn, địa chỉ của bạn bè và người quen, trong trường hợp không liên lạc được với bạn). Qua đó, nếu có gì xảy ra, con bạn có được nhiều khả năng liên lạc với những người tin cậy.
- ♦ Khi đi cùng bạn bè hay các học sinh cùng trường, con bạn nên ý thức rõ rằng không cần phải làm theo tất cả mọi thứ như các bạn khác. Trẻ em tự tập thành nhóm và trẻ em nghịch ngợm hay bị phân tâm và cũng hay khích nhau; tất cả những điều đó không phải là lí do để con bạn phải đua theo, nếu an toàn trong giao thông công cộng bị ảnh hưởng.
- ♦ Hãy dặn con thật rõ, rằng không được đi theo người lạ. Và cũng không được nhận bất cứ thứ gì từ người lạ. Nếu bị một người lạ ngồi trong xe ô tô bắt chuyện thì không được trả lời và tốt nhất là quay người, đi ngược trở lại, vì ô tô khó chạy ngược trên đường giao thông hơn người đi bộ.

Bạo hành trong gia đình và bạo hành tình dục

Ngoài an toàn trong không gian công cộng và giao thông, một không khí thân thuộc trong nhà và gia đình cũng rất cần thiết. Theo thống kê, chấn thương ở trẻ em và người trong gia đình do bạo hành tình dục và bạo hành trong gia đình xuất hiện ở một phần tư dân số tại Đức. Tỷ lệ cao đáng sợ này cần được xem xét nghiêm túc để các nạn nhân được lưu ý hơn và được giúp đỡ nhiều hơn. Chỉ khi nào kích hoạt được cả một chuỗi phản ứng để hỗ trợ và đưa ra giải pháp tổng thể thì mới có thể khiến thủ phạm phải chịu hậu quả.

Nếu phải chứng kiến hoặc là nạn nhân của bạo hành trong gia đình, những kinh nghiệm bạo lực nguy hại này sẽ đeo đẳng trẻ em suốt phần đời tiếp theo, kết tụ thành những hậu quả lâu dài như các hành vi ứng xử hung hãn / trầm cảm hoặc các rối loạn tâm thần. Đặc biệt ở các em nhỏ đang trong giai đoạn phát triển, các tình huống bạo lực để lại dấu vết khắc sâu và từ giai đoạn dễ bị tổn thương này các em sẽ đem theo những kinh

nghiệm và tình cảm tiêu cực vào giai đoạn dậy thì rồi vào tuổi trưởng thành, biểu lộ thành những bệnh tâm lý.

Với tất cả những người phải trải qua, những xung đột trong gia đình được giải quyết bằng bạo lực thân xác và tâm hồn **là không thể chịu nổi và không thể biện minh.**

Cần phải có một khoảnh khắc nhận thức rõ rệt về tình huống bạo lực, một sự gọi tên, chỉ đích danh bạo lực; người ta thường khó thú nhận / xử lý khoảnh khắc đó. Song đó là bước cần phải tiến hành, vì bạo lực sẽ truyền sang cảm nhận của trẻ em và biểu thị một sự đe dọa căn bản. Người nuôi dạy trẻ em cần đảm nhận việc xử lý mối đe dọa này, chứ không thể để mặc trẻ em phải tự mình xoay sở. Trong những tình huống đó, nhất thiết phải hành động.

Những hậu quả chết người nếu không kịp thời phản ứng và yêu cầu trình báo khẩn cấp

- ♦ „Không thể có chuyện XY làm như thế!“ → Thủ phạm sẽ không bị truy cứu trách nhiệm; họ thường tỏ vẻ là những người bình thường và **không phải gánh chịu hậu quả gì cho những hành động** độc ác của mình.
- ♦ Trong quan hệ tình cảm, việc tránh gọi tên sự việc là rất nguy hiểm, vì ở những giây phút làm lạnh, đôi bên củng cố sự gắn bó và cùng thỏa thuận những đề tài cấm kỵ → **những phương tiện gây áp lực và đe dọa** là hậu quả của bạo hành thể xác, sau này luân chuyển thành các hình thức bạo hành thể xác và tâm lý → **thường xuyên sinh sản bạo lực** và không có không gian để xử lý chấn thương, không có bảo đảm an toàn trong quá trình giải quyết cho các nạn nhân và những người liên đới.
- ♦ **Phải chọc thủng và trước hết phải bẻ gãy vòng tròn bạo lực** → tăng cường vạch ra sự bẻ bối và trình báo tình trạng bạo lực này để đạt được nhiều khả năng trợ giúp hơn cho mình và hậu quả cho thủ phạm.
- ♦ **Nhất định có cơ hội thực sự cho một cuộc sống không bị bạo hành.** Nói như vậy thì dễ, nhưng kinh nghiệm của các nạn nhân của bạo hành tình dục và bạo hành trong gia đình cho thấy họ ở trong tình trạng cùng quẫn và khó tiếp cận như thế nào khi họ chạy trốn vào các trại dành cho phụ nữ hay tìm nơi nương tựa trong các cơ sở hỗ trợ khác. Trong những lúc như thế, triển vọng đảm bảo sự vẹn toàn cho mỗi cá nhân dường như lùi đi rất xa và vì thế việc triển khai những giải pháp bền vững cho một cuộc sống phi bạo lực lại càng quan trọng.

Những bước đầu tiên để tìm / cung cấp hỗ trợ:

- ♦ Tìm hiểu một cách tế nhị khi có nghi ngờ hoặc khi bản thân bị ảnh hưởng: chủ động tìm đến một cuộc trò chuyện trao đổi để hỗ trợ phòng xa và hỗ trợ tương tác.
- ♦ Lắng nghe và trân trọng cảm xúc: Hiểu, nhưng không cần phải chấp nhận tình huống, để có thể ứng xử với bạo lực và chấm dứt bạo lực.
- ♦ Một hình ảnh thế giới và gia đình hoàn hảo: đó là điều không có và không thể có; **các vấn đề phải được đề cập và gọi đúng tên**. Không được phép dựng nên trong gia đình hay duy trì trước cộng đồng hoặc người quen một quan niệm lý tưởng về một hình ảnh gia đình hài hòa, nếu phải trả giá điều đó bằng sự an toàn của các thành viên trong gia đình. Hãy đến gặp các cơ sở **tư vấn xã hội, nhà dành cho phụ nữ cơ nhỡ và các cơ chế trợ giúp (bán) chuyên nghiệp khác** (Xem địa chỉ ở trang 24).
- ♦ Xác định nhu cầu bảo vệ an toàn: Hãy hỏi xem có một khả năng trực tiếp để trú ngụ hay một khả năng khác, hoặc có cần một nơi tạm lánh để đưa trẻ hoặc những người liên đới khác thoát khỏi không gian thiếu an toàn.
- ♦ Lập hồ sơ „có giá trị chứng cứ trước tòa“ cho những ghi chép/ biên bản kể lại theo trí nhớ, để chuẩn bị sẵn sàng những chứng cứ xác đáng cho các phiên tòa hoặc các vụ điều tra nếu có.

Ứng xử với hiện tượng công kích ngầm và thói kỳ thị chủng tộc trong đời thường

Mỗi hình thức kỳ thị mà bản thân con bạn và bạn phải chịu đựng trong đời thường đều gây tổn thương và bệnh tật. Những cấp độ kỳ thị khác nhau thường biểu lộ ở bình diện cá nhân, nhưng được tác động trước hết bởi những điều kiện khung mang tính cơ chế và định chế.

Những nhận xét nhỏ như „Tên mày khó phát âm như thế thì sau này khó sống lắm đấy!“ hoặc „Mày người nước ngoài, nói tiếng Đức thế là tốt rồi!“ chỉ để lại một chút bức xúc nhỏ ở người liên quan. Kiểu bình luận về con người và gạt họ khỏi một cộng đồng, hay quy cho họ là người ngoài như thế chính là **công kích ngầm**. Đó là những phát ngôn coi thường và gây tổn thương hoặc những cử chỉ mà các nhóm thiểu số và nhóm bên lề xã hội phải chịu đựng trong đời thường. Ở đó chính những người công kích không phải lúc nào cũng ý thức rõ tác hại mà những phát ngôn của họ gây ra, nhưng xét một cách khách quan thì **ý định kỳ thị** qua đó mà nảy sinh. Khi bạn và con bạn thường xuyên phải biện bạch trước những chất vấn của người khác để ứng xử với những thành kiến và định kiến của những kẻ công kích và chèn ép họ, thì áp lực đó là một gánh nặng lớn.

Tuyệt đối không nên coi thường, rằng tình trạng thường xuyên phải cảnh giác và áp lực phải biện bạch có thể khiến người ta lâm bệnh. Trước những phát ngôn thù địch tiêu cực, cơ thể phản ứng bằng các hoóc-môn stress và chuẩn bị để sẵn sàng đối đáp hoặc tìm ra một chiến lược để thoát khỏi tình huống khó chịu. Nếu bạn và con bạn không bao giờ có thể chắc chắn rằng bất kỳ lúc nào cũng phải đối diện với công kích ngầm thì cơ thể phải ở trong một trạng thái stress thường trực, có thể dẫn đến suy nhược lâu dài. Trạng thái này lâu ngày sẽ ăn mòn cả thể xác lẫn tinh thần, và việc thường xuyên phải tự vệ trước các trải nghiệm kỳ thị chủng tộc sẽ để lại dấu ấn và góp phần gây ra những bệnh thể xác và tâm lý.

Vì thế, cần gọi đích danh thói kỳ thị chủng tộc trong những tình huống đó và cần nhận thức rằng vấn đề không do bạn và con bạn gây ra, mà do chính những người đưa ra những kiểu bình luận như vậy để làm tổn thương người khác.

- Bạn hãy giữ một góc nhìn phê phán và lắng nghe con bạn, nếu con bạn kể về những tình huống tương tự → Xin đừng bỏ ngoài tai những lời kể đó!
- Nếu những tình huống như thế xảy ra ở trường, bạn hãy đến gặp các giáo viên hoặc ban giám hiệu của nhà trường để trao đổi; bằng việc trình báo những vụ việc kỳ thị chủng tộc, bạn cho nhà trường thấy rõ rằng những đầu mối nhạy cảm tiếp nhận các vấn đề về kỳ thị chủng tộc và giáo dục là tối quan trọng; qua đó bạn củng cố sức mạnh của những biện pháp định chế chống kỳ thị chủng tộc trong môi trường lao động và học tập.
- Hãy hỗ trợ con bạn, tăng cường lòng tự tin; hãy giải thích cho con bạn rằng con bạn không có gì sai trái và không nên để mình bị giới hạn trong một bản sắc dân tộc hay một màu da, bạn cần nhìn ra những điểm mạnh ở con bạn và giúp con học và phát huy những điểm mạnh đó.

Một điểm nữa để ứng xử với công kích ngầm và thù địch kỳ thị chủng tộc trong đời thường là không chấp nhận chúng! Như đã nói ở trên, vấn đề không nằm ở con bạn, mà ở những người khiến bạn phải đối diện với hiện tượng này. Bạn hãy nói thẳng với những người ấy, rằng họ đang phát ngôn kỳ thị chủng tộc và gây tổn thương. Bạn không cần phải biện bạch cho mọi tình huống cũng như không cần phải tự thanh minh – bạn hãy chất vấn phát ngôn của đối phương và từ bỏ vị trí là nạn nhân do người khác chỉ định. Để đảm bảo an toàn cho bản thân và không cần hao phí thêm năng lượng, bạn cũng có thể rút ngắn và chấm dứt tình huống để rời khỏi những cuộc đàm thoại ác khẩu. Tránh không đổ thêm dầu vào lửa không phải là biểu hiện của sự „nhu nhược“ hay bỏ qua, mà là một tín hiệu rõ ràng và một bước đi can đảm, mạnh mẽ, tự tin với chính bản thân mình và vạch ra một đường biên rõ rệt cho thấy rằng những phát ngôn thù địch mang tính kỳ thị chủng tộc trong đời thường là không thể chấp nhận và bạn đã ý thức rõ ràng mình không cần phải chịu đựng áp lực đó.

Giáo dục và những thử thách văn hóa

Mất tiếng nói trong đàm thoại – Cách xử lý và những khởi điểm tư duy mới

Từ ngữ không phải lúc nào cũng diễn đạt được hết những điều chúng ta muốn chuyển tải; tuy nhiên, trong nhiều trường hợp, ngôn ngữ nói là một công cụ diễn đạt và truyền thông hữu ích để chuyển thông tin đến người đối diện. Khoa học đã chứng minh rằng giáo dục đa ngôn ngữ có tác động tích cực đến trẻ em – những ngôn ngữ khác nhau khơi mở những cách tư duy mới và phát huy tính sáng tạo. Nhưng hệ thống giáo dục ở Đức hiện nay chưa khuyến khích một cách hệ thống nhiều ngôn ngữ đang được sử dụng trong gia đình. Các ngôn ngữ gia nhập vào Đức chịu sự chi phối của những hệ phân cấp; có những ngôn ngữ được công nhận (như tiếng Pháp hoặc tiếng Anh), được coi là góp phần tăng cường học vấn và được dạy như ngôn ngữ thứ hai cho trẻ từ khá sớm. Nhưng việc dạy một ngôn ngữ khác của gia đình, trong trường hợp này là tiếng Việt, cũng cần hoan nghênh, để bên cạnh việc sử dụng riêng ở nhà còn giúp trẻ em được học một vốn từ vựng ở cấp độ ngôn ngữ học vấn, để con bạn học cách phát huy ngôn ngữ của gia đình một cách đương nhiên và sử dụng ngôn ngữ này mà **không có cảm giác xấu hổ**. Và cả bạn bè, giáo

viên lẫn con bạn đều nên quan niệm rằng các ngôn ngữ không loại trừ lẫn nhau, mà đa ngôn ngữ là một năng lực quý báu.

Hãy hỗ trợ để con bạn chủ động nói tiếng Việt, bằng cách trò chuyện với con, lắng nghe con nói, nghe con kể chuyện và kể cho con nghe về bản thân cuộc sống hàng ngày của bạn. Sự trân trọng và sử dụng một ngôn ngữ đòi hỏi tư duy, mơ mộng và suy ngẫm bằng ngôn ngữ đó. Đặc biệt quan trọng là **sự đồng cảm trong đàm thoại**, có nghĩa là, nói với nhau không phải chỉ là để xử lý và giải quyết hoặc chỉ đạo, mà là một sự trao đổi tình cảm và có thể cả là những câu chuyện ngoài lề và linh tinh đùa dỡn. Việc trẻ em Việt sinh trưởng ở Đức chối bỏ tiếng Việt bắt nguồn từ nhiều tác động và ấn tượng tiêu cực. Trẻ em nói tiếng Đức thường có cảm giác rằng tiếng Việt là một ngôn ngữ với những thanh điệu và trọng âm lạ lẫm, vì từ cấu trúc của ngôn ngữ Đức, thật khó định vị cấu trúc đơn âm của tiếng Việt. Từ đó phát sinh những tình huống ngượng nghịu và và co cụm, rút lui không dùng ngôn ngữ của gia đình để trò chuyện ở ngoài xã hội, để tránh bị phơi mặt cho những kỳ thị chủng tộc. Cơ chế loại bỏ này

rõ ràng không phải là vấn đề do tiếng Việt gây ra, mà so dự thiếu
tinh tế của môi trường. Ở đây, yếu tố địa vị của một ngôn ngữ
đóng một vai trò quan trọng, cho phép quan niệm một ngôn ngữ
là chuẩn mực và «bình thường» để được quyền sử dụng một cách
đương nhiên không cần bình luận. Chính vì thế, bạn hãy động
viên để con mình hiểu rằng biết sử dụng tiếng Việt là một năng
lực chứ không phải vì lý do bản sắc, mà là **một khả năng diễn
đạt phụ trợ** để có thể phát biểu và suy tư ở nhiều cấp độ.

Đồng thời, việc sử dụng tiếng Đức và bồi bổ từ vựng tiếng
Đức là rất quan trọng với cả con bạn và bạn. Thao tác trong cuộc
sống hàng ngày ở Đức mà không biết tiếng Đức sẽ dẫn đến cảm
giác thiếu tự lập và bất lực. Hơn nữa, điều đó sẽ làm tăng khoảng
cách giữa bạn và con bạn, nếu con bạn „quyết định“ sử dụng
tiếng Đức như ngôn ngữ thứ nhất. Bạn hãy quan tâm và cởi mở
với việc sử dụng trôi chảy cả hai ngôn ngữ, vì đa ngôn ngữ không
phải là một khiếm khuyết và ngôn ngữ này không hề làm ngôn
ngữ kia mất mát điều gì!

Bản sắc hỗn hợp

Tất cả các vấn đề đã nêu về giáo dục, ngôn ngữ và cảm nhận xã hội, với tính chất phức tạp của chúng, đều gắn liền với những thử thách văn hóa đến từ cách giáo dục và thực tế cuộc sống. Những thử thách văn hóa đó liên quan đến sự phân biệt giữa các phạm trù „Đức“ và „Việt“, là những thứ được dàn dựng, và **những không gian văn hóa vô tận ở khoảng giữa**, nảy sinh giữa cặp phạm trù đó và đòi hỏi một sự diễn giải mới. Chương này sẽ đi vào khái niệm và kiến giải về bản sắc để tìm ra chiến lược cho một thể ứng xử và một sự định vị giữa các bản sắc dân tộc, hoặc một sự vượt qua các bản sắc đó.

Tính dân tộc và bản sắc

Mỗi bản sắc đều cấu thành từ tổng hợp những phân mảnh của cá nhân, và mặc dù có những tương đồng và tự sự tập thể về bản sắc, nhưng những thứ đó không thể đem áp dụng một cách phổ quát.

Bản sắc không được xác lập ở bình diện dân tộc, vì bình diện đó có xu hướng giản lược các tính cách phức hợp của con người, khiến họ không khắc họa được một diện mạo, „một bản sắc“ riêng cho mỗi người. Nhiều người trẻ tuổi có cảm giác „bất an“,

vì ở Đức họ thấy mình không thuộc về người Đức và ở Việt Nam cũng không thuộc về người Việt. Bạn hãy chỉ ra cho con mình rằng không cần phải cố gắng thuộc về một dân tộc nào đó như vậy, và không có một áp lực nào bắt mình phải quyết định chọn bản sắc dân tộc này hay bản sắc dân tộc kia. Một số yếu tố văn hóa, truyền thống và cách ứng xử được tiếp thu, một số khác thì không, và ở khoảng giữa là vô vàn những quá trình tác động lên con bạn và khiến con bạn thành một tính cách vui tươi sống động.

Bản sắc do người ngoài xác định

Thao tác bằng một lô-gic loại trừ và góp phần gây ra phần lớn các vấn đề diễn giải khái niệm bản sắc, xã hội với đa số là người Đức da trắng đóng một vai trò lớn trong cảm nhận từ bên ngoài đối với hình dáng thân thể của mỗi người. Những người có hình dáng bề ngoài là „Việt“ thì cùng lắm chỉ có thể là những „di dân đã hội nhập hoàn hảo“, nhưng trong quan niệm chuẩn mực của Đức và trong xã hội thì không bao giờ được tiếp nhận một cách đương nhiên và không cần bàn cãi với bản sắc này, nếu đó quả thực là một bản sắc. **Vấn đề ở đây không phải là việc công nhận tư cách thành viên của một cộng đồng, mà là sự phê phán một quan niệm mang tính bản chất về sự phân ranh giới văn hóa.**

Con bạn được định hình bởi ngôn ngữ và thông lệ hàng ngày ở Đức, là những thứ tác động đáng kể lên quá trình hình thành nhân cách; đồng thời một sự pha trộn các thực tiễn văn hóa và thói quen lại thường xuyên diễn ra. Những ảnh hưởng này cần được công nhận, và bạn hay con bạn muốn là người như thế nào, đó hoàn toàn là quyết định do sự cân nhắc của riêng mỗi người chứ không phụ thuộc vào những định nghĩa đầy tính bản chất luận, xác định từ bên ngoài và hẹp hòi đóng kín của người khác.

Đa bản sắc và bản sắc hỗn hợp

Từ những quyết định của chính bản thân mỗi người ấy, các bản sắc hỗn hợp được hình thành, vượt khỏi ranh giới xơ cứng của „Đức“ hay „Việt“. Nhìn sâu hơn, khái niệm **„bản sắc hỗn hợp“** là một sự xáo trộn các cảm nhận và ghi nhận truyền thống về vai trò, thay vào đó là việc nhìn nhận chỗ đứng của bản thân như một tiến trình có thể thay đổi và nên thay đổi. Trong các chuyển đổi đó không có sự bất an, không có tình trạng „chẳng thuộc về đâu“ – mà thực ra ngược lại: Đó là cho mình cái quyền được vận động trong những khoảng giữa, được sống mà không phải làm vừa lòng tất cả và được gỡ bỏ những ranh giới chính trị, văn hóa và địa lý – và được tạo điều kiện phát triển cho các bản sắc hỗn hợp và tự xác định bản thân.

Triển vọng và Chuyển giao kiến thức Tương lai

Thực tế của công tác tư vấn, cả trong trò chuyện trao đổi cá nhân lẫn thông qua truyền thông như ở tập sách này, là một bộ phận của các chiến lược hỗ trợ lẫn nhau và tăng cường năng lực, để đem đến cho độc giả là bạn những hướng đi. Đó là những hướng đi hay bị sao lãng trong các cơ sở thông thường và vì thế những giải pháp khác biệt chưa được chuẩn bị để đáp ứng nhu cầu của người đang cần tư vấn. Đó là những hướng đi để vạch ra rằng những diễn ngôn xã hội có tầm vóc, như kỳ thị chủng tộc và các vấn đề về bản sắc, cần được chú trọng, ngay cả khi một tập sách dành cho các bậc cha mẹ theo nghĩa kinh điển chỉ giới thiệu những khả năng hành động. Đó là những hướng đi giúp cho bạn sức mạnh để tự thân vận động với sự tự nghiệm của chính bạn,

với ý thức và khả năng nhận biết những tình huống bức xúc (như việc nhìn nhận nghiêm túc bạo hành trong gia đình và bạo hành tình dục) và nhận thức cách liên lạc với các cơ sở hỗ trợ.

Tập sách này đặt trọng tâm vào ngữ cảnh văn hóa Việt Nam trong không gian Đức; tuy vậy vẫn bao hàm những khả năng hành động tương đồng cho các cộng đồng di dân khác. Để có được sự trân trọng với chính mình và với những người thân, sự trân trọng mà biết bao người ở Đức bị khước từ qua sự tước đoạt quyền tự lập, qua sự đóng khuôn văn hóa, thì việc kết nối cũng như chuyển giao kiến thức về các chiến lược và nhận thức chắc chắn là hữu ích, nếu nó được chia sẻ rộng rãi.

Thông tin và địa chỉ hữu ích

Tại bang Brandenburg và Berlin đã có sẵn nhiều điểm liên lạc và cơ chế hỗ trợ. Danh sách sau đây cung cấp một cái nhìn bao quát và gợi ý cho những tiếp xúc liên lạc khác. Bạn đừng do dự, hãy tiếp tục tìm thông tin và sự trợ giúp. Bạn không phải cô đơn với những vấn đề và câu hỏi của mình.

Vietnamesische Spezialambulanz (Klinik für Psychiatrie und Psychotherapie der Charité)

Phòng khám ngoại trú đặc biệt cho người Việt (Khoa Tâm thần và Trị liệu Tâm lý thuộc Đại học Y khoa Charité)

Trung tâm tư vấn và chăm sóc sức khỏe tâm thần cho cộng đồng người Việt

ĐT: 030 450 517 501 và tuvan-vietnam@charite.de

www.netzwerk-vietpsygesundheit.de/de

Opferhilfe Land Brandenburg e.V.

Hội tương trợ nạn nhân bang Brandenburg

Tư vấn cho các nạn nhân của tội phạm tình dục và bạo lực

ĐT: 0331 280 27 25 và potsdam@opferhilfe-brandenburg.de

Hilfetelefon Gewalt gegen Frauen

Dịch vụ điện thoại khi phụ nữ bị bạo hành

ĐT: 08000 116 016 và tư vấn trực tuyến: www.hilfetelefon.de

Frauenschutzeinrichtungen des „Netzwerk für brandenburgische Frauenhäuser e.V.“

Cơ sở bảo vệ phụ nữ thuộc „Hội Mạng lưới Nhà dành cho Phụ nữ cơ nhỡ“

Danh sách địa chỉ và địa điểm liên lạc tại bang Brandenburg cho các trại dành cho người cơ nhỡ, nhà phụ nữ và trung tâm tư vấn www.frauenhaeuser-brandenburg.de

Jugendmigrationsdienst Stadt Brandenburg, Internationaler Bund (IB)

Trung tâm công tác thanh thiếu niên di dân, Hội Quốc tế (IB)

ĐT: 03381 73 98 57 và JMD-Brandenburg@internationaler-bund.de

Landesstelle für Chancengleichheit – Brandenburg

Sở phụ trách Bình đẳng Cơ hội bang Brandenburg

0331 866 59 54 và integrationsbeauftragte@masf.brandenburg.de

Medizinische Soforthilfe & vertrauliche Spurensicherung

Trung tâm Hỗ trợ khẩn cấp và Bảo vệ chứng cứ tin cậy

Tư vấn tâm lý, danh sách liên lạc với các cơ sở tư vấn cho nạn nhân ở địa phương tại bang Brandenburg và danh sách các bệnh viện
www.hilfe-nach-vergewaltigung-brandenburg.de

Ambulante Familienberatung Viet-Family

Cơ sở ngoại trú Tư vấn gia đình Viet-Family

Hỗ trợ giáo dục xã hội cho gia đình, trợ giúp giáo dục, người chăm sóc Dự án của abw – Hội Thiện nguyện Lao động, Giáo dục và Nhà ở
viet-family@abw-berlin.de

FRÖBEL-Familienberatung CLARA

CLARA – Tư vấn gia đình thuộc tập đoàn FRÖBEL

ĐT: 030 50 56 41 44 và ffb-clara@froebel-gruppe.de
Fürstenwalder Str. 25, 10243 Berlin và trang nhà ffb-clara.froebel.info

Antidiskriminierungsberatung Brandenburg / Opferperspektive

Tư vấn chống kỳ thị Brandenburg / Từ góc nhìn của nạn nhân

ĐT: 0331 8170000 và antidiskriminierung@opferperspektive.de
antidiskriminierungsberatung-brandenburg.de

Sozialpädagogische Familienhilfe

Cơ sở giáo dục xã hội hỗ trợ gia đình

Ngoài hỗ trợ gia đình còn có trọng điểm cụ thể trong lĩnh vực thanh thiếu niên và hỗ trợ hòa nhập cho người khuyết tật tâm thần
030 291 88 57 và info@ostxcity.de

Mobiles Beratungsteam Brandenburg

Ban tư vấn di động Brandenburg

Thuộc Demos, Viện Tư vấn Cộng đồng tại Brandenburg
ĐT: 0331 505 88 83 và mbt-potsdam@big-demos.de

Stiftung „Hilfe für Familien in Not“

Quỹ „Hỗ trợ gia đình cơ nhỡ“

Danh sách địa chỉ và địa điểm liên lạc ở từng huyện:
www.familien-in-not.de

Kiezatlas des „Verband für interkulturelle Arbeit“ (VIA), Regionalverband Berlin/Brandenburg e.V.

Bản đồ khu phố của „Hội Công tác Đa văn hóa“ (VIA), Hiệp hội khu vực Berlin/Brandenburg

Bản đồ tương tác các địa chỉ liên lạc tại Berlin với những chủ đề như chống kỳ thị, thanh thiếu niên, giáo dục v.v.
www.kiezatlas.de/browse/via-atlas